

slip afsnijdt, het ware hier de boom te erwijde maar, of die boog-geen boom

laamste ver- Als men rzenen slaat itiek (d.w.z. S. uit de punten af- r uit voort, elen arbeid, wel in is ook daar r trouwens

vaarom pro- et tegen de e. d. Brink en het ver- protestee- rste funda- agheid? Om

te anonieme len (ze jui- sens heeft, lat de groep- als eerlijk t de GROEP ft voor een st van de

ig. Onwaar- kant ver- dat ze zoo hll na, be- ouwer, pro- daarop, en ken zijn vol na (ofeigen- an handjes, waarin wee f het bijbel- heid of de van dij, dij, eren moogt, is een slecht e het niet Tenminste, iet; en dat nenschen

en ds Buskes. over de per- over prof. dest van ds t die vond, chrijften, emaal niet): r Horst vier- den we ons ver geen uit- met mannen, rondslag van

worden van wanneer zij nen van het tijd een man weten dat hij al

vrienden en geruststellen. m der Horst reeds bij ge- en anti-Asen- genoeg om wat daarvan t bestiste in- Prof. van der gmatische Assen.

lat Curatoren t volk zouden beschuldiging, t tegen deze uddig durft men zijn, wat dijft ook voor le benoeming V.U. niet be- ad, die geheel van Assen. an een kerk nd, maar die iereformeerde

ding tusschen lom.

men tegen- Mits — de over ga in „onderschei- onderscheiden, erscheiding“, leiding. erkende wel-

lusten h.v. is de nadrukkelijke onderscheiding tus- schen God en Gods Woord. Denk aan ds Smelik (E. L.). In de praktijk gaat dat tenslotte neerkomen op een scheiden van die twee, omdat de onderscheiding niet zuiver wordt gedaan.

Zoo is het nu ook met de onderscheiding tus- schen Christus en Christendom. Alleen de ortho- doxie mag deze onderscheiding maken, omdat zij Christus tot inhoud, profeet, bron van het chris- tendom maakt, en dus nooit van de onderscheiding tot de scheiding komen zal, zolang zij ortho- doxie blijft.

Nu is het opmerkelijk, dat de vrijzinnige dr v. Senden, dien ik reeds meer hier citeerde om zijn prijzenswaardige (en voor de geelkerkiansche zoo- genaamde gereformeerden zelfs beschamende) plei- dooien voor „de waarde van heidere be- grippen in de religie“, in „De Hervorming“ opkomt tegen de scherpe onderscheiding in een van de soms critiekloos tot modeboek verheven werken van dezen tijd. Het staat immers niets netjes, te opereeren tegen menschen als Stanley Jones; ik weet zeker, dat de pers van dr Geel- kerken en prof. Obbink daartegen weer fronsen zou, en zeggen: kijk eens aan. Maar als de z.g. gereformeerde kinderen zwijgen gaan, dan beginnen de vrijzinnige steenen te spreken. Zie het citaat van hierboven (over preeken) zie ook wat hier volgt over het boek van Stanley Jones. Eerst dit over het boek zelf:

Dit is dit, dat hij scherp onderscheidt Christus en Christendom. Indië doet de geweldige ontdekking, „dat Christendom en Jezus niet hetzelfde is“ (I. H. blz. 19). Het woord „Christendom“ laat hij geheel vallen (blz. 26; wat op zich zelf nu niet zoo be- langrijk is, men kan elk woord vernijden, als men dit wenschelijk acht, maar hier heeft het een dieperen achtergrond). „Christus“ toch „kan gescheiden wor- den van de Westersche beschaving, de kerk (en het Christendom) niet.“ (T. R. blz. 124). „Christus is de godsdienst. Maar het Christendom, beheerscht in de verschillende kerken, beheerscht, deels door den geest van Caesar, deels door den geest van Christus, is een vorm van godsdienst. Godsdienstvor- men moeten beoordeeld worden en hun waarde moet worden bepaald in het licht van den eenen, waren godsdienst. Ik voel mij dus gerechtigd, zoowel niet-Christelijke godsdiensten als den hedendaagschen vorm van het Christendom in het licht van Chris- tus, die de godsdienst is, te beoordeelen, te loven of te laken.“ (Blz. 15.)

En nu de critiek van dr v. Senden:

Ik meen, dat deze citaten duidelijk genoeg zijn voor het standpunt van den auteur en zou nu twee vragen willen stellen: 1o, is dit een houdbaar standpunt? en 2o, maakt de Schrijver aannemelijk, dat dit in Indië zooveel aanhang vindt?

1o. Het is reeds gezegd, dat de vermijding van een woord (i.e. Christendom) altijd mogelijk is, maar dat hierna niets gewonnen is. Het gehele historisch ontstane en gegroeide gedachten-complex, waarin en waaruit een Christus-verering als van den auteur voorkomt, is toch een concrete grootheid. En alleen in verband met deze is van Christus te spreken. Een naam zal deze grootheid ook moeilijk kunnen missen, wil men die niet Christendom noemen, dan staat men voor de taak een anderen te zoeken. Belangrijker is intusschen in te zien, dat deze groot- heid veel nauwer samenhangt met de Westersche cultuur (deze zeer breed genomen: Joodsche en Voor-Aziatische inhouden hebben deze evenzeer be- paald als Europeesche, maar indische hebben zeer weinig medegewerkt) dan Jones blijkbaar heeft. Reeds een dergelijk personalisme, een dergelijk centraal stel- len van een persoonlijkheid, onderstelt een ganschen cultuureelen achtergrond. Hoeveel te meer, waar een persoonlijkheid nooit anders dan in bepaalde inter- pretatie kan worden verkondigd, terecht heet het T. R. blz. 237, „dat het Nieuwe Testament zelf al een interpretatie is“. Schr. is zich niet bewust, hoe- veel Westersche ook in zijn Christus-interpretatie wordt ingedragen, hoeveel ook, dat, zelfs als men zijn grondgedachte aanvaardt, dubieus moet heeten. Staat het h.v. vast, dat vanuit deze praemissen maar dadelijk de reïncarnatieleer is af te wijzen (I. H. 143), mag gezegd worden, dat de godsdienstige en sociale gewoonten die oorzaak zijn in Indië van economische misstand, door Christus zullen verdwijnen (blz. 42); kan van deze praemissen uit het Unitarisme zoo maar worden veroordeeld (blz. 153)? Is hier Christus of interpretatie van Christus, en gaat de laatste buiten de Westersche historie en cultuur om?

2o. Er is geen enkele reden te betwijfelen dat Schr.'s standpunt door meerdere Indiërs wordt gedeeld. En begrijpelijk is, dat Schr. met vreugde uitspraken van Hindoes citeert als deze: „Er is in Indië bezig een Christus-verering te ontstaan, geheel los van de Christelijke kerk, ja bijna daarmee in strijd“ (I. H. 66). „De Christelijke kerk in Indië is maar een zwakke af- schaduwing van den invloed, dien Jezus Christus in Indië heeft“ (T. R. blz. 261). Maar Schr. vermeldt zelf te veel (wij laten nu wat wij van elders weten geheel rusten), dat twijfel wekt, of dit alles zoo gezien moet worden, als hij het zelf liefst gezien wil hebben. I. H. blz. 44 zegt hij terecht: „Indië heeft altijd in hooge mate het talent bezeten zich iets nieuws toe te eigenen, maar het heeft niet de gave, het oude van zich af te werpen“. En van een Hindoe wordt (T. R. 231) als de essentie van het Hindoeïsme meegedeeld het woord: „Je kunt geloven wat je wilt, als je het andere maar niet verwerpt“. Indië is door en door vrouwelijk-recep- tief. Het staat uit eigen natuur allerminst vijandig tegenover Christus, men zou wel een bruut ook moeten zijn, van welke ras of religie ook, als men door het Christus-verhaal niet diep getroffen werd. Maar wat Indië in 't algemeen niet doet, is Christus centraal

stellen zooals (mede onder invloed van Westersche cultuur!) Jones doet, het geeft veelmeer als Alexander Severus hem een plaats in zijn pantheon. Men verge- lijke den raad van den Brahmaan: „dat U Christus wilt prediken als één van de wegen, dat is best; maar waarom geeft u niet toe, dat er ook nog andere wegen zijn?“ (I. H. 52), het Hindoe-woord: „geen godsdienst behoorde te zeggen: ik ben de weg“ (T. R. 35), het feit, dat voor Gandhi „Christus een der vele figuren is die hij bewondert“ (blz. 123), er reeds een boek bestaat over „de duizend namen van God“, waarvan Jezus de 437ste is (blz. 161). Alvorens een vraag te beantwoor- den, als: „Waarom zijn er Hindoes, die het Christen- dom verwerpen hoewel ze Christus aannemen“ (I. H. 127), mag men zich wel ter dege afvragen, wat „Chris- tus aannemen“ hier beteekent.

De besprekingen aan de „ronde tafel“ — kleine ge- zelschappen, waar men als menschen van de meest verschillende religie, eerlijk en welwillend, Barchemach mag ik wel zeggen, over religieuze vragen spreekt — zijn zeker belangwekkend. Een intiemer kijk verkrijgt men door lectuur van deze boeken op het gistende gees- tesleven in Indië. Maar Jones is niet de man, om vra- gen als hier rijzen, tot de laatste mogelijke mate van klaarheid te brengen.

Tegenover dr v. Senden hebben we ook veel, dat ons „onderscheidt“ en „scheidt“.

Maar, al worden ze weer boos op me, ik zeg het toch: deze bestrijding van den vrijzinnige raakt in menig opzicht ook de geelkerkiansche stroom- ing. Niet zijdelings, maar rechtstreeks. Daar is het ook eenzelfde geluid:

Geen dogma, geen verzuchting, geen leus, geen lamentatie, geen vorm, geen begrip, geen formule, geen confessie, geen traditie, maar (en dan komt de groote „dood-doener“, want alzo speelt men met den naam, die levend maakt) maar: Jezus Christus. Christendom en Christus scherp onder- scheiden, menschen! Gods Woord geen afgod ma- ken, menschen, want God en Zijn Woord zijn scherp te onderscheiden, menschen! Niet in letters bezwijmen, maar Jezus Christus, de levende per- soonlijkheid, in het centrum en nieuw-oriëntering in de richting van Jezus Christus, menschen! Niet de leer, maar de bezielde persoonlijkheid van Cal- vijn, Luther, Paulus, in het centrum, menschen!

Aldus de leer van de pers en den preekstoel van dr Geelkerkens vrienden.

Maar ze onderscheiden niet tusschen „onderscheiding“ en „scheiding“.

En ze werken de ongelukken, waartegen zelfs vrijzinnigen weer reageeren.

Lit het vrijzinnige kamp kan men soms meer argumenten halen, dan uit het ethische en geel- kerkiansche.

Ook meer „typeerende onderscheidingen“.

Prof. Honig en decent v. d. Schuit.

Over artikel 36 der belijdenis nam de chr. geref. synode een besluit; waarin zij vaststelde, dat met „weren en uitroepen“ der afgoderij niet bedoeld zou zijn: het gebruik maken (van overheidswege) van eenig dwangmiddel. Docent v. d. Schuit trachtte prof. Honig aan te voeren als iemand, die het met deze uitspraak eens was. „De Bazuin“ (ru- brik van mij) schrijft daarover:

Hoe volkomen ten onrechte door do- cent Van der Schuit het in 1905 inge- diende bezwaar van prof. dr A. G. Ho- nig wordt aangevoerd om de uitspraak der Chr. Geref. kerk van 1928 in be- scherming te nemen, blijkt wel uit de duidelijke uitspraken van den hoog- leeraar zelf. Docent Van der Schuit loopt over de kwestie heen; deze is niet, of de Chr. Geref. Kerk de roeping der overheid al of niet zuiver stelt, maar of ze, eerlijk den zin van art. 36 uitleggende, ZOOALS DE VADEREN HET ARTIKEL BEDOELD HEBBEN, recht had om te zeggen, dat die vaderen met de bekende zinsnaad NIET hebben bedoeld het nemen van dwangmaatregelen, het oefenen van ge- weld, in de wering en uitroeping der ketterij etc. En nu had docent Van der Schuit, reeds uit weten- schappelijk oogpunt, moeten begrijpen, dat het be- zwaar van prof. Honig allerminst op DIT punt — waar het thans over loopt — zich stelde tegen de meerderheid der synode van de Geref. kerken in 1905. Het is volkomen onjuist te schrij- ven, dat prof. Honig „heeft vertolkt... wat thans door de Synode der Christe- lijke Gereformeerde Kerk is besloten“. Deze bewering is of verregaand naïef, en onweten- schappelijk of misleidend. Want docent Van der Schuit kan uit wat prof. Honig in de Acta liet aantee- kenen, GEEN WOORD vinden omtrent wat thans onzerzijds in de beslissing der Chr. Geref. synode werd aangevochten, n.l. de uitlegging van de be- lijdenis, al of niet naar de bedoeling der vaderen.

Indien docent Van der Schuit zijn volk op dit dwaalspoor brengt door op zoo ongeoorloofde en onwetenschappelijke manier prof. Honig te annex- eeren, dan willen wij, om hem, als hij op dit punt mocht blijven zwijgen, alle onschuld te benemen, hem en alle bezwaarde leden der Chr. Geref. kerk er op wijzen, dat prof. dr A. G. Honig aan zijn studenten in zijn college Dogmatiek duidelijk als zijn opinie heeft doen blijken:

1. dat prof. Honig volstrekt niet zeggen wil, dat hij artikel 36, zooals het voor de synode van Utrecht 1905 was, besamt (dus ook, zooals het, op papier, thans nog leeft in de Chr. Geref. kerk);

2. integendeel, met een groot deel der critiek op art. 36 is prof. Honig het eens;

3. het bezwaar van prof. Honig is niet, dat de bedoeling der vaderen door de synode op onzuivere

wijze is geïnterpreteerd, of dat wat de vaderen be- doeld hebben, in den zin van die bedoeling te hand- haven zou zijn; maar het bezwaar was dit: dat de synode, een clause uillichende, en dus negatief — en dan terecht — sprekende, niet tevens ook positief zeide, wat dan WEL de roeping der Christelijke Overheid inzake de wet des Heeren is; en wie nog lezen kan, leidt hieruit af, dat tegen iedereen, die de woorden van art. 36 wel laat staan, maar ze UITLEGT IN ANDEREN ZIN, DAN DE VA- DEREN BEDOELDEN, hetzelfde bezwaar van prof. Honig blijft gelden; het MOET dus ook gelden tegen de tegenwoordige in- terpretatie der Chr. Geref. kerk.

4. Bovendien zegt prof. Honig in zijn dictaat Dog- matiek, dat auteurs als Hoedemaker, Kromsig, Schok- king e.a. niet minder vaag waren en zijn juist in hun verdediging van artikel 36, terwijl — hier citeer ik letterlijk — „terwijl zij zich bovendien hieraan schul- dig maken, dat zij in de door de Utrechtsche synode geschrapte woorden een anderen zin leggen, dan de vaderen bedoelden“. Hiermee is dus, voor wie lezen kan, tevens bewezen, dat prof. Honig bezwaar moet maken tegen de haastig geschreven bewering der Chr. Geref. synode, aangezien ook deze in navolging van bovengenoemde auteurs — zie ook de Lingbeek — in de bewoordingen van artikel 36 een anderen zin legt, dan de vaderen bedoelden.

Om docent Van der Schuit geen kans te geven, ver- der zich op zijpaden te begeven, bepaal ik me, in deze citaten uit prof. Honigs dictaat, enkel en alleen tot deze punten. Teneinde alle misverstand af te snijden, voeg ik er aan toe, dat prof. Honig bovenstaande copie, te beginnen met de woorden: „hoe volkomen ten on- rechte“, en te eindigen met de laatste woorden van de- zen volzin, vooraf gelezen heeft, en mij gemach- tigd heeft, te verklaren, dat deze inter- pretatie van prof. Honigs gevoelen juist is, en dat dus docent Van der Schuit ten onrechte prof. Honig heeft gemaakt tot vertolker van „wat thans door de Chr. Geref. Kerk is besloten“; waarvan docent Van der Schuit ver- zocht wordt, dit ter wille van de waar- heid aan zijn lezers te zeggen.

Tot zoover de copie, die prof. Honig heeft gelezen, en waarvoor ik van den hoogleeraar machtiging tot publicatie ontving.

„Dubbel-gereformeerd“.

De „Edesche Courant“ bevat volgend verslag van het afscheid van ds Japchen, herv. pred. te Ede, thans te Opheusden. We lezen:

De Japchen ontveinsde zich niet, dat de kerkeraad thans voor groote moeilijkheden kwam te staan, voor- namelijk wat het beroepingswerk betreft. Sprekers zijn er zij genoeg; ook sprekers, die, wat de waar- heid aangaat, gereformeerd zijn, zijn er vele. Weinig sprekers zijn er echter, die van God gereformeerd zijn. En die toch, die dubbel gereformeerden, hebben we in Ede nodig. De Japchen bad de kerkeraad toe, dat God Zijn weg in dezen voor- spoedig mocht maken.

En laat ons hopen, dat ds Japchen nog eens van het hoogmoedsstoeltje (of moet ik zeggen: verlegenheidsstoeltje?) zal komen af te vallen, op welk stoeltje hij, vanwege gebrek aan argumenten, eigen zonderlingheden direct aan God toeschrijft en voor het gemak tientallen collega's in den hoek zet als onbekeerd.

Nu gaan de ouderlingen over domineeszelen oordeelen; en ds J. heeft het zoo geleerd.

K. S.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Drietal te:

Leens: A. H. Pierama te Sleen, W. J. Smidt te Dwingelo en H. de Zwart te Twijzel.

Tweetal te:

Sassenheim: F. A. den Boeft te Amersfoort en H. v. d. Zee te Amsterdam-West.

Beroepen te:

Haulerwijk: C. Vonk cand. te Nieuw-Loosdrecht. Pijnacker-Noord: G. F. Hajer, cand. te Zuidland. Sassenheim: H. v. d. Zee te Amsterdam-West. Sellingeren: J. Dijk, cand. te Den Haag. St. Anna Parochie: S. J. Koster te Wons. Warffum: H. de Zwart te Twijzel. Zwammerdam: N. Willemsse te Abcoude.

Aangenomen naar:

Drachtster-Compagnie: R. Schippers, cand. te Huiselmonde. Den Helder: Fr. Tollenaar te Pernis.

Bedankt voor:

Doornspijk: Fr. Tollenaar te Pernis. Oldebroek: L. J. Allaart te Terbrugge. (Hillegersberg). Oostwold (Obl.): I. Maaskant te Echten. Surhuisterveen: C. Stam te Alveer bij Hoogeveen. Wanawerd a. d. Streek: P. v. d. Mare te Krabbendam. (N.H.) Dst: H. Th. v. Munster te Lollum.

Intrede te:

Haarstede: U. Elgersma, cand. Tekst Jes. 6:1-8. Helmond: J. Wisters, cand. Tekst Ex. 4:17a. Molenaarsgraaf-Brandwijk: C. P. Boodt, cand. Tekst Psalm 33:11 en 12. Otterland: A. v. d. Weg, cand. Tekst 2 Cor. 5:21 en 22.

Jubilaeum:

23 October: A. H. Zomer te Haarlem, 60 jaar.

Beroepingswerk.

De kerkeraad der Geref. Kerk van Urk heeft besloten om in de sedert Juli bestaande predikantsvacature eerst in het voorjaar te gaan beroepen.